

Haanja Kool

8. klass

Kirke Lee Vodi

VOODIKATE - LAPITEKK

Loovtöö

Juhendaja Kersti Aasa

Haanja 2019

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Lapitöö ajalugu	3
1.2. Lapitöö Eestis	3
2. Lapiteki valmistamine	3
2.1. Eeltööd.....	3
2.2. Diagonaalribade õmblemine.....	5
2.3. Monogrammide tikkimine	7
2.4. Pealmise ja alumise kihi ühendamine.....	7
Kokkuvõte	10
Kasutatud materjalid.....	11

Sissejuhatus

Lapiteki valisin oma loovtööks, kuna mulle meeldib käsitöö. Ma tahtsin ennast proovile panna, kas ma saan suure teki tegemisega hakkama. Teki tegemise idee tuli sellest, et mul oli oma voodile katet vaja. Lapitöö tundus huvitav ja põnev väljakutse, kus saan rakendada õblemise oskust ning töö käigus omandada uusi teadmisi ja oskusi käsitöös. Lisaks praktilisele tööle soovisin tutvuda lähemalt ka lapitöö ajalooa. Alguses oli plaanis teha tekk taaskasutusena, aga tegelikkuses kasutasin täiesti uusi kangaid.

Töös kasutatud pildid on minu erakogust.

1. Lapitöö ajalugu

Lapitööd on tehtud juba ammustest aegadest. Töö põhimõte oli ära kasutada kõik võimalikud väikesed riidetükid, et valmistada midagi suuremat mida oleks võimalik ära kasutada. Mingil hetkel hakati lapitöid soojustama või pehmedama vatiiniga. (Pink, 2003) Lapitöö on käsitööliik, mille käigus õmmeldakse kokku riidetükid ja neis kujuneb muster (Oro & Saarso, 2004).

1.2. Lapitöö Eestis

Eesti taluperedes kooti kangaid kodus telgedel. Poest üldiselt kangast ei ostetud. Rändkaupmeeste käest ostsid naised pitse ja paelu. Riideid kanti kuni need ära kulusid. Vanadest riietest õmmeldi kõigepealt lastele riided ja kui siis veel riidejuppe üle jäi lauluraamatu kaaned, puusataskud, titemütsid, lauluraamatu kotid. Eesti Rahva Muuseumis on vanimad lapitööd pärit XIX saj lõpust.

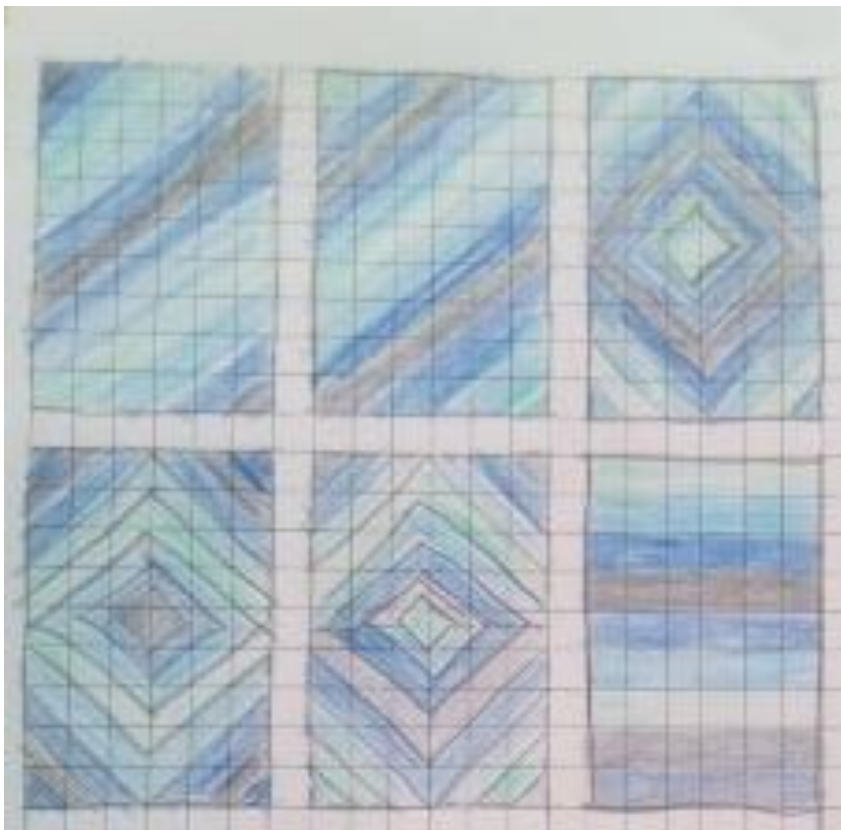
Eestis hakati lapitöid tegema kanga kokkuhoiu eesmärgil. Eesti lapitöö uue tõusulaine algust peetakse 1991. aastat. Siis korraldati esimene lapitööde näitus. 1995. aastal asutati Eesti Lapitöö Selts, mis korraldab iga aasta laagreid lapitöö harrastajatele. (Oro & Saarso, 2004)

2. Lapiteki valmistamine

2.1. Eeltööd

Kõigepealt alustasin värvide valikuga. Kuna mulle meeldivad sinised värvid ja minu tupp need ka sobivad, otsustasin siniste toonide kasuks. Algul plaanisin siniseid toone siduda valgega, aga värvide kõrvutamise käigus loobusin valgest värvist.

Kuna planeerisin lapiteki teha kangaribadest, siis proovisin kavandites erinevaid värve kõrvutades tekitada ühtset süsteemi. Mõtlesin välja kuus erinevat kavandit (vt Joonis 1). Ma valisin diagonaalribadest mustri, mis algab heledamate toonidega.

Joonis 1. Kavandid.

Kuna mul kodus ei olnud sobivaid kangajääke, mida taaskasutada, tuli lapiteki jaoks osta uued kangad. Otsin neli erinevat sinist tooni puuvillast kangast (vt Joonis 2). Kangad olid 1,5 m laiad ja piisas 0,5 meetrist. Aluskihi kangaks valisin puuvillase valge kanga, mis oli mul kodus olemas. Sellest lõikasin oma tööle vajalike mõõtmetega aluspõhja: 2 m X 1,2 m. Alumise kihi kanga sain vanaema käest.

Joonis 2. Kangad.

2.2. Diagonaalribade õmblemine

Kuna otsustasin õmmelda diagonaalribadest, siis kõigepealt tuli väga täpselt ribad välja lõigata. Diagonaalribad on vaja välja lõigata diagonaalsest kangast, see tähendab täpselt 45° nurga all. Nende omaduseks on väga suur võimalus õmblemise ajal venida, siis tulid ribad omavahel ühendada kohe aluskangale õmmeldes, et vältida ribade venimist. (vt Joonis 3) Aluskangaks valisin tavalise valge puuvillase kanga.

Joonis 3. Diagonaalribade õmblemine valgele aluskangale.

Pikemate diagonaalribade saamiseks, tuli lühemad ribad omavahel kokku õmmelda. Selleks tuli kasutada diagonaalribade jätkamise tehnikat. Diagonaalribad pidi panema paremate pooltega vastamisi, et nurgad jääksid üksteisest üle, et kahest osast moodustuks sirge serv. (vt Joonis 4)

Joonis 4. Diagonaalribade ühendamine. (Pink, 2003)

2.3. Monogrammide tikkimine

Oma töö isikupärastamiseks otsustasin töö käigus, et tikin teki nurka monogrammide ehk oma nime algustähed. Tikkimiseks leidsin idee ajakirjast „Minu käsitööd“ 2015. aasta oktoobri numbrist. Kõigepealt suurendasin ajakirjas olnud monogrammide minule sobivaks suuruseks ja kujundasi ka natuke ümber. Tikkimiseks kasutasin sinist mulineed. Tähed tikkisin mähkpistes ja sirged jooned varspistes ja lillede tikkimiseks kasutasin ahelpistet. (vt Joonis 5)

Joonis 5. Tikitud monogrammide.

2.4. Pealmise ja alumise kihi ühendamise

Nüüd oli esimene kiht lapitööst valmis. Traditsiooniline lapitekk koosneb kolmest kihist: pealne, alumine ja vahele vatiinikiht. Kuna minu aluskangas oli oluliselt paksem kui puuvillane kangas, siis minu lapitekile ei tulnud vahele vatiinkangast. Aluskanga lõikasin lapitööst 7cm sentimeetrit suurema (vt Joonis 6), et saaksin ääred tagasi keerata lapiteki kantamiseks. Traageldasin kihid koirralikult kinni ja kantsin teki ääred aluskangaga (vt Joonis 7).

Joonis 6. Aluskangale asetatud lapitekk.

Joonis 7. Aluskangaga kantimine.

Viimase tööna oli teki teppimine. See on vajalik selleks, et kihid koos püsiksid. Teppisin käsitsi pistetega diagonaalõmbluste vahekohtadest ja nii minu voodikate valmis saigi mõõtudes 2 m x 1,2 m (vt Joonis 8).

Joonis 8. Valmis voodikate.

Kokkuvõte

Voodikatte tegemiseks kulus kokku kuus kuud. Selle käigus täiendasin oma õblemisoskust: diagonaalribade pikendamist, diagonaalribade kokku õblemist aluskangale, ääre kantimist alusriidega. Täiesti uus oli teppimine.

Töö käigus kogesin, et kui teha midagi lihtsamalt ja rutem on hiljem kindlast midagi vaja üles harutada. Algul ma arvasin, et ma saan teki jõuludeks valmis, aga alati ei läinud kõik väga hästi ja siis tuli lahti harutada ja uuesti teha. Sama juhtus ka tikkimise ajal, kui tundus, et pisted hakkasid viltu vedama ja tihedus ei olnud enam õige, tuli jälle tagasi võtta, et uuesti teha. Ka kantimine ei läinud harutamata, sest otsustasin kandi kinni panna nõöpnõeltega. Ei arvestanud, et nõöpnõelad lasevad õblemise ajal riidel venida ja tulemuseks oligi see, et tuli ümber teha. Lõpuks sain ma valmis sellise voodikatte nagu ma tahtsin.

Ma ise olen oma tööga rahul ja ka minu perele meeldib mu töö väga.

Suureks abiks oli minu isa, kes aitas mind töö vormistamisel ja muidugi oli suureks abiks minu juhendaja õp Kersti Aasa, kes õpetas mulle, kuidas lapitekki tehnoloogiliselt õigesti teha, õpetas õmblusnippe ja oli väga nõudlik kirjaliku töö tegemisel.

Kasutatud materjalid

Oro, E. & Saarsoo, G. (2004). Lapitööd. Tallinn: Avita.

Pink, A. (2003). Õmblemine. Tartu: Saara Kirjastus.